

۷- اصل درون گرایی در عین برونگرایی :

" ... این معماری دارای ویژگی خاصی است که بناچار باید از آن با دو صفت متضاد یاد می شود : ساختمان در عین داشتن يك هسته کانونی و مرکزی تهی که معمولاً فضای اصلی آن هم می باشد ، در نقاط خاصی بنام درآیگاه و درگاه و سر در و پیشخان کاملاً با بیرون ارتباط برقرار می کند و پذیرای آن می شود. دیوارهای بلند گرداگرد ساختمان آن را از بیرون به تمامی جدا می کند ، و در همان حال درآیگاه ، بیرونی ها را به درون فرا می خواند.

... برخی ساختمانهای سنتی در شمار ساختمانهای برون گرا آورده شده است. گرچه ویژگی برونگرایی آنها را نباید به صورت سطحی پذیرفت . نمونه های آن کوشک ها یا ساختمان های میان باغی است که تعداد آن ها از روزگار صفویان به بعد فراوان است. نصر با توجه به کلیت مجموعه يك باغ، این بناها را درونگرا دانسته است ، چرا که محیط پیرامون آن ، همراه ساختمان طراحی شده و همه را باید به صورت یکپارچه در نظر گرفت. به گفته نوایی و حاج قاسمی این ساختمانها به خوبی نشان می دهد که چگونه ، هنگامی که انسان با ذهنیتی درونگرا به نظارة دنیای بیرون می پردازد ، در عین برون نگری ، درونگرایی ذهنی خود را حفظ می کند. این مساله متناظر با همان تفکر اسلامی است که خداوند هم در دل همه اشياء است و هم بر آنها احاطه دارد و محیط بر آنهاست.^۱ "

^۱ - رنجبر کرمانی، علی محمد. جزوه آشنایی با معماری ایران. ۶۸